

2007-05-24

Sammanfattning av rapporten "Child Migration and the Construction of Vulnerability" av Julia O'Connell Davidson och Caitlin Farrow

Migrationsfrågor har varit på den politiska agendan under flera decennier. Dock har sällan barn i migration diskuterats ingående, varken av politiker, forskare eller frivilligorganisationer. Under de senaste 10 åren har barn i migration börjat ges ett visst utrymme i debatten, dock då oftast i diskussioner kring ensamkommande asylsökande eller som offer för människohandel, så kallad trafficking.

Rapporten "Child Migration and the Construction of Vulnerability" är ett första försök att belysa barn i migration ur olika synvinklar. Den tar upp de negativa såväl som de positiva effekterna av migration för barn och lyfter fram aspekter inom detta som tidigare inte blivit diskuterade på ett uttömmande vis. Vidare tittar den på orsakerna till att barn migrerar och hur deras situation är under resan och i destinationslandet, beroende på om de kommit på legal eller illegal väg. Den tar även upp barn som lämnats kvar i hemlandet när föräldrar migrerar, en ur ett forskningsperspektiv ny fråga.

Ca 600 miljoner av världens befolkning under 18 år lever idag i absolut fattigdom. Nästan hälften av världens 186 miljoner arbetslösa är i åldern mellan 15 och 24 år. Globaliseringen av världen har lett till mycket ojämna former av ekonomisk utveckling både inom och mellan länder. I t.ex. Moldavien, ett land med 4.3 miljoner invånare, har mellan 600 000 och en miljon personer lämnat landet sedan självständigheten 1991 i jakten på ett bättre liv.

Omkring 190 miljoner personer världen över lever i ett annat land än det som de var födda i (IOM 2005). Orsakerna till att människor förflyttar sig såväl inom som över gränser är många och varierande. En stor orsak, både vad gäller vuxna och barn, är en önskan om att finna en inkomst som man kan leva på. Andra orsaker till migration är politisk instabilitet, korruption, auktoritära regimer och olika former av väpnade konflikter liksom naturkatastrofer, torrperioder eller översvämningar. Hot mot den personliga säkerheten, både utifrån men även inifrån den egna familjen, samt sjukdomar som HIV/AIDS är även dem orsaker till migration. "Positiv migration" innefattar jorden-runt-resor, utbytesstudenter, turister, internationella affärsmän, biståndsarbetare och pensionärer.

De begrepp som används inom migrationsdebatten idag, inklusive ordet "migration", är inte alltid lätta att definiera. Staterna använder ofta motstående begrepp för att definiera olika kategorier av migranter, såsom legala eller illegala; frivillig eller tvingad; permanent eller tillfällig; arbetskraftsmigration eller migration för familjeåterförening; smuggling eller trafficking osv. Dessutom sätter de etiketter på migranterna, som "asylsökande", "immigrationsförövre", "säsongarbetare" osv. Problem uppstår när en migrant rör sig mellan, eller faller inom, två av dessa områden på samma gång.

Beroende på de begreppsmässiga problemen är det svårt att producera tillförlitliga beräkningar av hur många individer och familjer som har migrerat och/eller är påverkade av

migration. Tillförlitlig data om barn i migration är än svårare att få tag på. Många nyckelkällor för generell information om migration är inte uppdelade efter ålder. Detta gör det också svårt att få en balanserad uppskattning av de många olika barnrättsfrågor som associeras till migration.

De flesta forskare utgår ifrån att migration av barn inte gynnar det enskilda barnet och fokuserar enbart på de negativa aspekterna av migration utan att ta upp eventuella fördelar för individen. Denna fokus tenderar att se migranter som eviga offer snarare än aktiva (om än i begränsad del) agenter. Positiva aspekter för barn i migration kan t.ex. vara möjligheten till en försörjning eller utbildning som inte finns i hemlandet.

Den ökande litteraturen om trafficking av barn är ett exempel på detta. Den framställer barn som en grupp som definieras av sin naivitet, passivitet, inkompetens och beroendeställning. Detta leder till att åtgärder vad gäller barn i migration fokuserar på att förhindra barn från att migrera och öka barns medvetenhet om riskerna av migration, istället för åtgärder för att göra migrationen säkrare.

Fokus hos beslutsfattare och forskare bör ligga på att försäkra att barn i migration inte får sina rättigheter kränkta. Det finns ingen direkt koppling mellan legaliteten av inträdet i ett annat land och barnets säkerhet i destinationslandet. Även barn som kommer in i ett land på legal väg kan hamna i extremt utsatta och/eller exploaterande miljöer. Frånvaron av möjligheter för barn att migrera legalt har vissa implikationer på barns rättigheter. Det ökar risken för att barn blir lämnade kvar när föräldrarna migrerar och det ökar risken att de som faktiskt migrerar gör det genom illegala kanaler.

Man kan dessutom utgå ifrån att många av de grövsta brotten mot migrerande barns rättigheter inte observeras. Det är nästintill omöjligt att på ett säkert sätt fastställa hur många barn i illegal migration som *inte* går i skolan, *inte* finns registrerad hos en läkare, *inte* rapporterar brott som begås mot dem osv. Rasism, främlingsfientlighet, etnisk diskriminering, trakasserier och våld kan drabba alla migranter i destinationslandet, barn som vuxna, såväl lagliga som illegala migranter.

Förvaring och inlåsning på speciella enheter av migrerande barn sker alltför ofta i Europa. Detta är något som bryter mot såväl FN:s som inhemsk barnrättslagstiftning. Dessa enheter är inte anpassade för barn och är ohälsosamma för dem. De är ofta svårtillgängliga för utomstående och det är därför svårt att studera situationen för barn på förvaringsenheterna och vilka konsekvenser det har för det enskilda barnet att befinna sig där. Ska förvaring av migrerande barn ske, ska det vara den sista utvägen och för kortast möjliga tid.

Ensamkommande barn har ofta svårt att förtjäna sitt levebröd på legal väg, utan hamnar ofta i illegala och oreglerade arbetsmarknader såsom prostitution, hushållsarbete, gatuförsäljning, tiggeri, småbrott, samla skrot osv. De olika arbetsformerna är starkt könsrelaterade, där flickor ofta hamnar i prostitution eller hushållstjänster. Prostitution anses av de flesta vara farligt och skadligt för flickor och kvinnor och styrs ofta av en tredje part. Riskerna med till exempel hushållsarbete, som anses vara en "säker" arbetsplats för flickor, kan i vissa fall vara än större, då övergrepp och utnyttjanden sker i det fördolda utan insyn från utomstående.

Det är väldigt svårt för vuxna som migrerar att ta med sig sina barn. De som får tillfälliga arbetstillstånd får ofta inte ta med sig sin familj. När det gäller illegala migranter så tvekar de ofta att ta med sig sina barn, p.g.a. kostnader, risken för förvaring och även risken för att förlora livet.

Det är väldigt svårt att uppskatta hur många barn som är inblandade i denna sorts migration och hur den påverkar dem, då forskningen inte har fokuserat på denna fråga tidigare. Föräldrar som migrerar måste inte nödvändigtvis utgöra ett hot för barn. Det finns förvisso bevis för att *vissa* barn lämnas utan nödvändigt vuxenstöd, och utav dessa är det *vissa* som involveras i drogmissbruk, hoppar av skolan osv. Dessa beteenden är dock sådana som även har visat sig hos barn som separeras från sina föräldrar av andra orsaker, såsom dödsfall eller familjeupplösningar.

Detta är särskilt viktigt att ta i beaktande då motivet för migration ofta är att kunna skicka hem pengar så att barnets liv förbättras. Det finns studier som visar att barn till migrerande föräldrar stannar längre i skolan. Liknande resultat finns inom hälsovården. Vissa förespråkare argumenterar därför för att internationella samhället och nationella regeringar skall vidta åtgärder för att:

- Sänka kostnaderna för remittering av pengar till hemlandet;
- Förespråka finansiell demokrati genom att uppmuntra större användning av banksystemet;
- Förespråka större remitteringsflöden genom att undvika skatter och överreglering.

Viktiga områden inom migration där åtgärder bör tas omgående:

- Det finns ett starkt behov för mer och bättre forskning om barn i migration. Den existerande forskningen utgör inte en adekvat grund för att planera åtgärder och utforma riktlinjer. Generell information om migration är sällan indelad i olika ålderskategorier. Intensiv, men selektiv, forskning om vissa undergrupper av migration av barn (flyktingar, trafficking av barn och gatubarn) har förvrängt uppfattningen av migrerande barn och bidragit till att erfarenheter från migrerande barn som faller utanför dessa kategorier osynliga.
- Den nuvarande politiska betoningen på sårbarheten för ”separerade” barn måste justeras och balanseras genom att erkänna att a) barns oberoende migration kan leda till positiva såväl som negativa utfall, och b) barn som migrerar med sina familjer är inte nödvändigtvis skyddade från skada.
- Frånvaron av möjligheter för barn att migrera säkert och genom lagliga kanaler är ett stort problem. Detta utgör ofta ett hot mot överlevnaden och utvecklingen för barnen då illegal migration kan innefatta resor som är extremt farliga.
- I destinationslandet kan migrerande barn bli utsatta för en mängd rättighetskränkningar p.g.a. tre sammanlänkande faktorer: destinationslandets immigrationsregler; den dåliga ekonomiska situationen och arbetsmarknadspositionen för migrerande barn och/eller deras föräldrar/vårdnadshavare; och rasism

främlingsfientlighet och andra former av diskriminering mot speciella grupper av migranter.